

รายงานส่วนบุคคล
(Individual Study)

เรื่อง การพัฒนางานสุขาภิบาลตลาดแบบมีส่วนร่วม
ภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19

จัดทำโดย นางสาววิภาพร คอกขุนทด

ตำแหน่ง นักวิชาการสุขาภิบาลชำนาญการ
สังกัด กองสุขาภิบาลอาหาร สำนักอนามัย

รายงานนี้เป็นส่วนหนึ่งของการฝึกอบรม
หลักสูตรนักบริหารมหานครระดับต้น รุ่นที่ ๓๙
สถาบันพัฒนาข้าราชการกรุงเทพมหานคร
ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๔

สารบัญ

หน้า

❖	ความสำคัญของการศึกษา / ที่มาของการนำเสนอ	๑
❖	วัตถุประสงค์	๒
❖	เป้าหมาย	๒
❖	แนวคิด/หลักกการที่ใช้ในการศึกษา	๒
❖	แนวทางและขั้นตอนดำเนินการ ระยะเวลา/ และ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง	๑๐
❖	ประโยชน์จากการศึกษา	๑๒
❖	งบประมาณ	๑๒
❖	แนวทางการติดตามและประเมินผล	๑๒
❖	ข้อเสนอแนะ	๑๓

๑. หัวข้อ การพัฒนางานสุขาภิบาลตลาดแบบมีส่วนร่วมภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด - 19

๒. ความสำคัญของการศึกษา / ที่มาของการนำเสนอ

พื้นที่กรุงเทพมหานครมีตลาดที่ได้รับใบอนุญาตให้ประกอบกิจการ จำนวนทั้งสิ้น ๔๘๖ แห่ง นับว่ามีจำนวนตลาดมากที่สุดเมื่อเทียบกับจังหวัดอื่นๆ ทำให้ตลาดในกรุงเทพมหานครมีผู้ประกอบการ ผู้ขาย และผู้ช่วยขายของในตลาดทั้งที่เป็นคนไทยและแรงงานต่างด้าวจำนวนมาก ก่อให้เกิดปัญหาและอุปสรรคหลายประการในการพัฒนางานสุขาภิบาลตลาด

ปัญหาการขาดความตระหนักถึงการพัฒนาลักษณะของตลาด และปฏิบัติไม่ครบถ้วนตามข้อกำหนดของผู้ประกอบการซึ่งเป็นเจ้าของตลาด เช่น การไม่ส่งผู้ขายของและผู้ช่วยขายของในตลาดเข้ารับการอบรมหลักสูตรการสุขาภิบาลอาหารของกรุงเทพมหานครตามกฎหมาย การปฏิบัติไม่ถูกต้องตามหลักสุขาภิบาลสิ่งแวดล้อมด้านโครงสร้างสิ่งปลูกสร้างของตลาด เป็นต้น

ปัญหาการขาดข้อมูลสุขาภิบาลตลาดเชิงลึกหลายด้านในสารสนเทศงานสุขาภิบาลอาหาร เช่น ข้อมูลด้านโครงสร้างสิ่งปลูกสร้างของตลาด (สภาพโครงสร้างหลังคา การระบายอากาศ ความสูงของหลังคา สิ่งกีดขวางทางระบายอากาศ และความหนาแน่นของแผงค้า) ข้อมูลด้านการเข้ารับการอบรมหลักสูตรการสุขาภิบาลอาหารของกรุงเทพมหานครในส่วนของผู้ขายของและผู้ช่วยขายของในตลาด ข้อมูลประวัติแรงงานต่างด้าว เป็นต้น ซึ่งจำเป็นที่จะใช้ในการนำมาวิเคราะห์และประเมินผลข้อมูล เพื่อใช้ในการพัฒนาการสุขาภิบาลตลาด และการเฝ้าระวังการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ซึ่งปัจจุบันกองสุขาภิบาลอาหาร สำนักอนามัย กรุงเทพมหานคร มีเพียงข้อมูลด้านการสุขาภิบาลตลาด และข้อมูลพื้นฐานของตลาดในสารสนเทศงานสุขาภิบาลอาหาร เช่น ชื่อตลาด ที่อยู่ ฯลฯ ทำให้ขาดประสิทธิภาพในการควบคุมและป้องกันโรค เช่น สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ในพื้นที่กรุงเทพมหานคร ดังกรณีที่มีผู้ติดเชื้อเป็นกลุ่มก้อนในตลาดพื้นที่เขตบางแค แล้วพบว่าโครงสร้างของตลาดมีการระบายอากาศไม่ดี รวมถึงการขาดความรู้และปฏิบัติไม่ถูกต้องตามหลักสุขาภิบาลอาหารของผู้ขายของและผู้ช่วยขายของที่ส่วนใหญ่เป็นแรงงานต่างด้าว เป็นเหตุให้เกิดการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ได้ง่ายและลุกลามรวดเร็ว

กองสุขาภิบาลอาหารมีภารกิจหน้าที่รับผิดชอบงานด้านสุขาภิบาลอาหารและการคุ้มครองผู้บริโภคด้านอาหาร และด้านสาธารณสุขในพื้นที่กรุงเทพมหานคร โดยปฏิบัติงานให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการสาธารณสุข กฎหมายว่าด้วยอาหาร และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง โดยกลุ่มงานสุขาภิบาลตลาดและสถานที่สะสมอาหารมีหน้าที่ความรับผิดชอบในการพัฒนาตลาด เพื่อควบคุมสุขลักษณะของตลาดและสถานที่สะสมอาหารตามพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. ๒๕๓๕ ที่กำหนดมาตรฐานการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายและข้อบัญญัติที่เกี่ยวข้อง ซึ่งภายใต้แผนพัฒนากรุงเทพมหานครระยะ ๒๐ ปี (๒๕๕๖-๒๕๗๕) กำหนดวิสัยทัศน์ให้กรุงเทพมหานครเป็น “มหานครแห่งเอเชีย” ภายในปี พ.ศ. ๒๕๗๕ โดยยุทธศาสตร์ที่ ๑ “มหานครปลอดภัย” ให้ความสำคัญกับการเป็นมหานครที่มีอาหารปลอดภัยสำหรับการบริโภค มีเป้าหมาย คือ “ประชาชนบริโภคอาหารที่มีความปลอดภัย ปราศจากเชื้อโรคและสารปนเปื้อนที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ” สอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ ๒๐ปี (ด้านสาธารณสุข พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๘๐) ที่กำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพคน ครอบคลุมความรอบรู้ด้านสุขภาพการควบคุมและป้องกันปัจจัยเสี่ยงที่คุกคามต่อสุขภาพ การสร้างสภาวะแวดล้อมที่เอื้อต่อการมีสุขภาพที่ดี

แนวคิดที่จะเพิ่มช่องทางในการพัฒนาตลาดแบบมีส่วนร่วม โดยให้ผู้ประกอบการเข้ามามีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลต่างๆ เกี่ยวกับด้านโครงสร้าง ด้านการบริหารจัดการ ด้านของผู้ขายและผู้ช่วยขายของในตลาดโดยเฉพาะกลุ่มแรงงานต่างด้าวและด้านอื่นๆ เป็นการเพิ่มข้อมูลเชิงลึกใหม่ไปประกอบกับข้อมูลเดิม จะทำให้ฐานข้อมูลสารสนเทศงานสุขาภิบาลอาหารหรือในแอปพลิเคชัน BKK Food Safety ของกองสุขาภิบาลอาหาร มีความสามารถในการประเมินสภาพสุขาภิบาลตลาดได้ครบถ้วนรวดเร็วและสามารถประเมินหาตลาดที่เป็นกลุ่มเสี่ยงต่อการระบาดของโรคได้ ทำให้ป้องกันการแพร่ระบาดได้รวดเร็วยิ่งขึ้น ช่วยให้การพัฒนางานสุขาภิบาลตลาดในพื้นที่กรุงเทพมหานคร สอดคล้องกับแผนปฏิบัติการกรุงเทพมหานครประจำปี พ.ศ. ๒๕๖๓ ด้านที่ ๑:มหานครปลอดภัย มิติที่ ๑.๖: ปลอดภัยคนเมือง อาหารปลอดภัย และได้มาตรฐานตามกฎหมายกระทรวงสาธารณสุขว่าด้วยสุขลักษณะของตลาด พ.ศ. ๒๕๕๑ ที่มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อให้ประชาชนได้บริโภคอาหารที่สะอาด ปลอดภัยและปลอดภัย

๓. วัตถุประสงค์

๓.๑ เพื่อจัดทำฐานข้อมูลเชิงลึก ในการพัฒนาด้านการสุขาภิบาลตลาดให้ครบทุกด้าน เช่น ด้านโครงสร้าง ด้านการบริหารจัดการ ด้านการมีส่วนร่วมของผู้ขายและผู้ช่วยขายในตลาดโดยเฉพาะกลุ่มแรงงานต่างด้าว เป็นต้น

๓.๒ เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน และภาครัฐ ในการกำกับ ดูแลตลาดในพื้นที่กรุงเทพมหานคร

๓.๓ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการเฝ้าระวัง และป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ในตลาด

๔. เป้าหมาย

๔.๑ จัดทำฐานข้อมูลเชิงลึกในการพัฒนาด้านการสุขาภิบาลตลาด จำนวน ๔๘๖ แห่ง ให้ครบทุกด้าน เช่น ด้านโครงสร้าง ด้านการบริหารจัดการ ด้านการมีส่วนร่วมของผู้ขายและผู้ช่วยขายในตลาดโดยเฉพาะกลุ่มแรงงานต่างด้าว เป็นต้น เพื่อเฝ้าระวังด้านการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ด้วยการมีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้อง

๔.๒ เพิ่มช่องทางการพัฒนาตลาดแบบมีส่วนร่วม โดยผู้ประกอบการให้ข้อมูลผ่าน Google Form ในพื้นที่กรุงเทพมหานคร ทั้งประเภทที่ ๑ และประเภทที่ ๒

๕. แนวคิด/หลักการที่ใช้ในการศึกษา

การพัฒนางานสุขาภิบาลตลาดแบบมีส่วนร่วมภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด - 19 ผู้ศึกษาได้นำแนวคิด ทฤษฎี และกฎหมายที่เกี่ยวข้องมาใช้ในการดำเนินการ ดังต่อไปนี้

๕.๑ นิยามศัพท์ที่เกี่ยวข้อง

ตลาด หมายถึง ตลาดในพื้นที่กรุงเทพมหานคร ที่ได้รับใบอนุญาตให้ประกอบกิจการมีจำนวนทั้งสิ้น ๔๘๖ แห่ง แบ่งเป็น ตลาดประเภท ๑ จำนวน ๑๖๗ แห่ง และตลาดประเภท ๒ จำนวน ๓๑๙ แห่ง

ข้อมูลเชิงลึก หมายถึง ข้อมูลเพิ่มเติมที่ลงรายละเอียดในแต่ละด้าน เช่น มี/ไม่มี โครงสร้างหลังคา พัฒลมระบายอากาศ ความสูงของหลังคา สิ่งกีดขวางทางระบายอากาศ การสะสมสิ่งของ

ด้านบนแฝงใกล้กับเพดาน, ความหนาแน่นของแผงจำหน่ายอาหาร เป็นต้น

การสุขาภิบาล หมายถึง งานที่กระทำเพื่อควบคุมสิ่งแวดล้อมต่างๆ ที่เป็นองค์ประกอบทางด้านกายภาพของคน ซึ่งทำให้เกิดหรืออาจจะทำให้เกิดผลกระทบที่เป็นอันตรายต่อการพัฒนาของร่างกาย สุขภาพอนามัยและการดำรงชีวิตของมนุษย์ (องค์การอนามัยโลก : WHO)

การสุขาภิบาลอาหาร (Food Sanitation) หมายถึง การบริหารจัดการและควบคุมสิ่งแวดล้อมรวมทั้งบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมอาหาร เพื่อให้อาหารสะอาดปลอดภัย ปราศจากเชื้อโรค หนองพยาธิ และสารเคมีต่างๆ ซึ่งเป็นอันตรายหรืออาจจะเป็นอันตรายต่อการเจริญเติบโตของร่างกาย สุขภาพอนามัย และการดำรงชีวิตของผู้บริโภค

ไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 คือ หมายถึง ไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 เป็นตระกูลของไวรัสที่ก่อให้เกิดอาการป่วย ตั้งแต่โรคไข้หวัดธรรมดาไปจนถึงโรคที่มีความรุนแรงมาก เช่น โรคระบบทางเดินหายใจเฉียบพลันรุนแรง (SARS-CoV) ซึ่งเป็นสายพันธุ์ใหม่ที่ไม่เคยพบมาก่อนในมนุษย์ ก่อให้เกิดอาการป่วยระบบทางเดินหายใจในคนและสามารถแพร่เชื้อจากคนสู่คนได้ เชื้อไวรัสนี้พบครั้งแรกในการระบาดในเมืองอู่ฮั่น มณฑลหูเป่ย์ สาธารณรัฐประชาชนจีน ในช่วงปลายปี 2019

โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) หมายถึง โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 หรือโรคโควิด 19 (Coronavirus Disease 2019 (COVID-19)) มีอาการไข้ ไอ เจ็บคอ หอบเหนื่อย หรือมีอาการของโรคปอดอักเสบ ในรายที่มีอาการรุนแรง จะมีอาการระบบทางเดินหายใจล้มเหลว และอาจถึงขั้นเสียชีวิต

๕.๒ แนวคิดและทฤษฎีการมีส่วนร่วม

๕.๒.๑ ความหมายของการมีส่วนร่วม

หมายถึง การมีส่วนร่วมเป็นกระบวนการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานพัฒนา ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ แก้ปัญหาของตนเอง (William Erwin, ๑๙๗๖) หรือการเปิดโอกาสให้ประชาชนทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องเข้ามามีบทบาทร่วมในกิจกรรมทุกประการ ตามกำลังความสามารถของสมาชิกไม่ว่าจะเป็นการตัดสินใจ การดำเนินกิจกรรม การติดตามตรวจสอบ และการประเมินผลร่วมกัน และนำผลที่ได้มาปรับปรุงแก้ไขพัฒนางานในกลุ่มให้มีประสิทธิภาพยิ่ง ๆ ขึ้น (ทรงวุฒิ เรืองวาทศิลป์, ๒๕๕๐)

๕.๒.๒ ลักษณะการมีส่วนร่วม

ลักษณะการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน แบ่งออกเป็น ๖ ลักษณะ (ไพบุลย์ วัฒนศิริธรรม และพรณทิพย์ เพชรมาก, ๒๕๕๑) ได้แก่

๑) การรับรู้ข่าวสาร (Public Information) การมีส่วนร่วมแบบนี้ ประชาชนเป็นผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย และบุคคลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะต้องได้รับการแจ้งให้ทราบถึงรายละเอียดของโครงการที่จะดำเนินการ รวมทั้งผลกระทบที่คาดว่าจะเกิดขึ้น ทั้งนี้ การแจ้งข่าวสารดังกล่าวจะต้องเป็นการแจ้งก่อนที่จะมีการตัดสินใจดำเนินโครงการ

๒) การปรึกษาหารือ (Public Consultation) เป็นรูปแบบของการมีส่วนร่วมที่มีการจัดการหารือระหว่างผู้ดำเนินการโครงการกับประชาชนที่เกี่ยวข้องและได้รับผลกระทบ เพื่อรับฟังความคิดเห็นและการตรวจสอบข้อมูลเพิ่มเติม นอกจากนี้ยังเป็นช่องทางการกระจายข่าวสารข้อมูลไปยังประชาชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้เกิดความเข้าใจ เพื่อให้มีการให้ข้อเสนอแนะประกอบทางเลือกการตัดสินใจ

๓) การประชุมรับฟังความคิดเห็น (Public Meeting) มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ประชาชนและฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับโครงการหรือกิจกรรมและผู้ที่มีอำนาจในการตัดสินใจใช้เวทีสาธารณะในการทำความเข้าใจ การประชุมรับฟังความคิดเห็นมีหลายวิธีการ เช่น การประชุมระดับชุมชน (Community Meeting) การประชุมรับฟังความคิดเห็นเชิงวิชาการ (Technical Meeting)

๔) การประชาพิจารณ์ (Public Hearing) เป็นการประชุมที่มีขั้นตอนการดำเนินงานที่เป็นระบบ และมีความชัดเจนมากขึ้น เป็นเวทีในการเสนอข้อมูลอย่างเปิดเผยไม่มีการปิดบังของผู้ที่มีส่วนได้และส่วนเสียของโครงการ การประชาคมและคณะกรรมการจัดประชุมจะต้องมีองค์ประกอบของผู้เข้าร่วมที่เป็นที่ยอมรับ มีหลักเกณฑ์และประเด็นในการพิจารณาที่ชัดเจน และมีการแจ้งให้ทุกฝ่ายทราบอย่างชัดเจน

๕) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision Making) เป็นเป้าหมายสูงสุดของการมีส่วนร่วมของประชาชนให้ประชาชนเป็นผู้ตัดสินใจต่อประเด็นปัญหานั้นๆ ซึ่งอาจจะดำเนินการโดยการเลือกตัวแทนเข้าไปเป็นกรรมการที่มีอำนาจการตัดสินใจ

๖) การใช้กลไกทางกฎหมาย รูปแบบนี้ไม่ถือว่าเป็นการมีส่วนร่วมของประชาชนโดยตรงในเชิงการป้องกันและแก้ไข แต่เป็นลักษณะของการเรียกร้องและการป้องกันสิทธิของตนเองอันเนื่องมาจากการไม่ได้รับความเป็นธรรม เพื่อให้ได้มาซึ่งผลประโยชน์ที่ตนเองควรจะได้รับ ซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยได้ให้หลักเรื่องการมีส่วนร่วมได้ส่วนเสียของประชาชนไว้หลายประการ และประชาชนสามารถใช้สิทธิตามรัฐธรรมนูญ ทั้งในรูปแบบของปัจเจกหรือในรูปแบบกลุ่มองค์กร ตามที่กฎหมายบัญญัติไว้

๕.๒.๓ ขั้นตอนการมีส่วนร่วมของประชาชน (เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง, ๒๕๖๓) มีดังนี้

- ๑) การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา
- ๒) การมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินกิจกรรม
- ๓) การมีส่วนร่วมในการลงทุนและปฏิบัติงาน
- ๔) การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลงาน

ดังนั้นสรุปได้ว่าการมีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลต่างๆของผู้ประกอบการตลาด คือ กระบวนการให้ผู้ประกอบการเข้าร่วมในการให้ข้อมูลต่างๆ เพื่อพัฒนางานสุขาภิบาลตลาด ตั้งแต่ร่วมค้นหาปัญหาและสาเหตุ ร่วมในการวางแผน ร่วมคิด ร่วมปฏิบัติ และมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล ซึ่งการที่เปิดโอกาสให้ผู้ประกอบการหรือประชาชนได้มีส่วนร่วมในการดำเนินการต่างๆ จะทำให้ได้รับรู้ขั้นตอนของปัญหา ร่วมในการพัฒนา ปรับปรุง เพื่อแก้ไขปัญหาต่างๆ เป็นการพัฒนาตลาดให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

๕.๓ กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการสุขาภิบาลตลาดและการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19)

๕.๓.๑ ตามบทบัญญัติมาตรา ๔ แห่งพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. ๒๕๓๕ ได้ให้ความหมายไว้ ดังนี้

ตลาด หมายความว่า สถานที่ซึ่งปกติจัดไว้ให้ผู้ค้าใช้เป็นที่พักผ่อน เพื่อจำหน่ายสินค้าประเภทสัตว์ เนื้อสัตว์ ผัก ผลไม้ หรืออาหารอันมีสภาพเป็นของสด ประกอบหรือปรุงแล้ว หรือของเสียง่าย ทั้งนี้ไม่ว่าจะมีการจำหน่ายสินค้าประเภทอื่นด้วยหรือไม่ก็ตาม และหมายความรวมถึงบริเวณซึ่งจัดไว้สำหรับผู้ค้าใช้เป็นที่พักผ่อน เพื่อจำหน่ายสินค้าประเภทดังกล่าวเป็นประจำหรือเป็นครั้งคราวหรือตามวันที่กำหนด

๕.๓.๒ ตามบทบัญญัติมาตรา ๓๔ แห่งพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. ๒๕๓๕ กำหนดให้ผู้ที่ต้องการจัดตั้งตลาด ต้องขออนุญาตจากเจ้าพนักงานท้องถิ่นก่อน รวมทั้งผู้ที่ได้รับอนุญาตแล้ว จะเปลี่ยนแปลง ขยายหรือลดสถานที่ตลาดก็ต้องได้รับอนุญาตจากเจ้าพนักงานท้องถิ่นก่อน จึงจะดำเนินการได้

เว้นแต่ การจัดตั้งตลาดของกระทรวง ทบวง กรม ราชการส่วนท้องถิ่นหรือองค์การของรัฐที่จัดตั้งตามอำนาจหน้าที่ ไม่ต้องขออนุญาตจากเจ้าพนักงานท้องถิ่น แต่ต้องปฏิบัติตามข้อบัญญัติท้องถิ่น เช่นเดียวกับผู้ได้รับอนุญาตในเรื่องที่เกี่ยวกับสุขลักษณะในการประกอบกิจการด้วย นอกจากนี้ เจ้าพนักงานท้องถิ่นอาจกำหนดเงื่อนไขด้านสุขลักษณะ เป็นหนังสือให้กระทรวง ทบวง กรม หรือหน่วยงานของรัฐนั้น ต้องปฏิบัติเป็นการเฉพาะรายอีกก็ได้

หากดำเนินการกิจการตลาดโดยไม่ได้รับอนุญาต ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน ๖ เดือน หรือปรับ ไม่เกิน ๕๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ (มาตรา ๗๑)

๕.๓.๓ กฎกระทรวงว่าด้วยสุขลักษณะของตลาด พ.ศ.๒๕๕๑ ออกตามความในพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. ๒๕๓๕ จำแนกตลาดออกเป็น ๒ ประเภท ดังนี้

๑) ตลาดประเภทที่ ๑ ได้แก่ ตลาดที่มีโครงสร้างอาคาร และต้องมีส่วนประกอบของสถานที่และสิ่งปลูกสร้าง คือ อาคาร (มีการระบายอากาศภายในตลาดเพียงพอ) สิ่งปลูกสร้างสำหรับผู้ขายของ ที่ขนถ่ายสินค้า ห้องส้วม ที่ปัสสาวะ อ่างล้างมือ ที่เก็บรวบรวม หรือรองรับมูลฝอย และที่จอดรถยนต์ตามที่กำหนด

๒) ตลาดประเภทที่ ๒ ได้แก่ ตลาดที่ไม่มีโครงสร้างอาคาร และต้องจัดให้มีสถานที่สำหรับผู้ขายของ ห้องส้วม ที่ปัสสาวะ อ่างล้างมือ และที่เก็บรวบรวมหรือรองรับมูลฝอยตามที่กำหนด

ที่ตั้งของตลาด ต้องอยู่ห่างไม่น้อยกว่า ๑๐๐ เมตร จากแหล่งที่ก่อให้เกิดมลพิษ ของเสีย โรงฆ่าสัตว์แหล่งโสโครก ที่กำจัดสิ่งปฏิกูลหรือมูลฝอย ซึ่งเป็นอันตรายต่อสุขภาพอนามัย เว้นแต่จะมีวิธีป้องกันซึ่งเจ้าพนักงานสาธารณสุขเห็นชอบแล้ว

กำหนดให้เจ้าของตลาด ผู้ขายของและผู้ช่วยขายของในตลาด ดำเนินการดังนี้

- ❖ เจ้าของตลาดต้องจัดให้มีการล้างทำความสะอาดตลาดเป็นประจำทุกวันโดยเฉพาะแผงจำหน่ายอาหารสดและแผงจำหน่ายอาหารประเภทเนื้อสัตว์ชำแหละ และมีการล้างตลาดตามหลักการสุขาภิบาลอย่างน้อยเดือนละหนึ่งครั้ง

- ❖ ในกรณีที่มีการระบาดของโรคติดต่อ ให้เจ้าพนักงานท้องถิ่นโดยคำแนะนำของเจ้าพนักงานสาธารณสุข อาจแจ้งให้มีการล้างตลาดตามหลักการสุขาภิบาลมากกว่าเดือนละหนึ่งครั้งก็ได้

- ❖ ผู้ขายของและผู้ช่วยขายของในตลาด ต้องเข้ารับการฝึกอบรมด้านสุขาภิบาลอาหารและอื่นๆ ตามหลักเกณฑ์ที่เจ้าพนักงานท้องถิ่นกำหนด โดยคำแนะนำของเจ้าพนักงานสาธารณสุข

- ❖ ผู้ขายของและผู้ช่วยขายของในตลาด ต้องปฏิบัติให้ถูกสุขลักษณะในการจำหน่าย ทำ ประกอบ ปูรอง เก็บหรือสะสมอาหาร และการรักษาความสะอาดของภาชนะ เครื่องมือ เครื่องใช้ และภาชนะอุปกรณ์ที่ใช้

❖ ผู้ช่วยขายของในตลาด ต้องมีสุขอนามัยส่วนบุคคล มีสุขภาพร่างกายแข็งแรง ไม่เป็นโรคติดต่อ ไม่เป็นโรคที่สังคมรังเกียจ หรือไม่เป็นพาหะนำโรคติดต่อ และในระหว่างขายสินค้าประเภทอาหาร ต้องปฏิบัติตามหลักสุขอนามัยส่วนบุคคลที่ดี เช่น ไม่ไอ หรือจามรดอาหาร ไม่ใช่มีมือหยิบจับอาหารที่พร้อมรับประทานโดยตรง ล้างมือให้สะอาดก่อนหยิบหรือจับอาหาร เป็นต้น

๕.๓.๔ กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) เช่น

- ❖ พระราชบัญญัติโรคติดต่อ พ.ศ. ๒๕๕๘
- ❖ พระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๕๘
- ❖ ข้อกำหนดคำสั่งศูนย์บริหารสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) และประกาศกรุงเทพมหานคร

๕.๔ การวิเคราะห์สภาพแวดล้อม (SWOT Analysis)

การวิเคราะห์ SWOT (SWOT Analysis) เป็นการวิเคราะห์สภาพองค์กร หรือหน่วยงานในปัจจุบัน โดยการค้นหาจุดแข็ง (Strengths : S) และจุดอ่อน (Weaknesses : W) จากสภาพแวดล้อมภายในองค์กร ค้นหาการประเมินโอกาส (Opportunities : O) และอุปสรรค/ข้อจำกัด (Threats : T) จากสภาพแวดล้อมภายนอก ในการวิเคราะห์ตามหลักการ SWOT ที่ถูกต้องนั้นต้องหาจุดแข็งเพื่อลบจุดอ่อน รวมถึงหากกลยุทธ์สร้างความแข็งแกร่ง ภายใต้โอกาสที่เกิดขึ้น เพื่อหลีกเลี่ยงผลกระทบจากอุปสรรคต่างๆ

ดังนั้น การวิเคราะห์และวางแผนการทำงานในหัวข้อ “การพัฒนางานสุขาภิบาลตลาดแบบมีส่วนร่วมภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19” ตามตารางที่ ๑ และตารางที่ ๒ ด้านล่างนี้

๑) การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน (Internal Environment) สามารถสรุปแยกเป็นจุดแข็งและจุดอ่อนได้ดังนี้

ตารางที่ ๑ จุดแข็ง (Strengths : S) และจุดอ่อน (Weaknesses : W)

Strengths : จุดแข็ง	Weaknesses : จุดอ่อน
๑. กองสุขาภิบาลอาหาร มีบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในการพัฒนาการสุขาภิบาลตลาด และการเฝ้าระวังโรคในตลาด ๒. ผู้บริหารของกองสุขาภิบาลอาหารให้ความสำคัญ กับปัญหาการจัดการสุขาภิบาลตลาด และการเฝ้าระวังการแพร่ระบาดของโรค ๓. มีงบประมาณในการดำเนินการพัฒนาและเฝ้าระวังโรค ๔. กองสุขาภิบาลอาหารมีระบบสารสนเทศงานสุขาภิบาลอาหารรองรับฐานข้อมูล	๑. ขาดฐานข้อมูลและข้อมูลเชิงลึกที่เพียงพอของตลาดทำให้ขาดประสิทธิภาพในการพัฒนาตลาด และการควบคุมและป้องกันโรคในตลาด ๒. บุคลากรมีจำนวนไม่เพียงพอต่อการปฏิบัติงานในการพัฒนาการสุขาภิบาล ตลาด และการเฝ้าระวังโรคในตลาด

๒) การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอก (External Environment) สามารถสรุปแยกเป็นโอกาสและอุปสรรค/ข้อจำกัด ได้ดังนี้

ตารางที่ ๒ การประเมินโอกาส (Opportunities : O) และอุปสรรค/ข้อจำกัด (Threats : T)

Opportunities : โอกาส	Threats : อุปสรรค/ข้อจำกัด
๑. มีแผนพัฒนากรุงเทพมหานคร เป็นมหานครแห่งเอเชียในปี พ.ศ.๒๕๖๕ โดยกำหนดอยู่ในแผนยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี ด้านมหานครปลอดภัย มิติที่ ๑.๖ ปลอดภัยคนเมือง อาหารปลอดภัย ๒. ผู้บริหารกรุงเทพมหานครให้ความสำคัญในพัฒนาสุขภาพสิ่งแวดล้อม การสุขาภิบาลอาหาร และความปลอดภัย และกำหนดเป็นนโยบายของกรุงเทพมหานคร ๓. มีระบบการสื่อสารและมีการใช้เทคโนโลยี(Technology) เข้ามาช่วยในการทำงานที่ทันสมัยในปัจจุบัน เช่น การสื่อสารผ่านไลน์ หรือ ผ่าน Google Form เป็นต้น	๑. การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ๒. ขาดการมีส่วนร่วมและความร่วมมือจากผู้ประกอบการตลาด

๕.๕ TOWS Matrix

เครื่องมือวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จาก SWOT Analysis เพื่อกำหนดยุทธศาสตร์และกลยุทธ์นั้น การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่าง จุดแข็งกับโอกาส (SO) จุดแข็งกับข้อจำกัด (ST) จุดอ่อนกับโอกาส (WO) และจุดอ่อนกับข้อจำกัด (WT) ซึ่งผลของการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ในข้อมูลแต่ละคู่ดังกล่าว ทำให้เกิดยุทธศาสตร์หรือกลยุทธ์สามารถแบ่งออกได้เป็น ๔ ประเภท ตามตารางด้านล่าง ดังนี้

ตารางที่ ๓ TOWS Matrix

Flashideas.co ปัจจัยภายใน	จุดแข็ง (Strengths)	จุดอ่อน (Weakness)
	1. 2. 3.	1. 2. 3.
ปัจจัยภายนอก โอกาส (Opportunities) 1. 2. 3.	SO ใช้จุดแข็งผลักดันโอกาส กลยุทธ์เชิงรุก	WO ใช้โอกาสลดจุดอ่อน กลยุทธ์เชิงแก้ไข
อุปสรรค (Treats) 1. 2. 3.	ST ใช้จุดแข็งลดอุปสรรค กลยุทธ์เชิงป้องกัน	WT จัดการกับจุดอ่อนและอุปสรรค กลยุทธ์เชิงรับ

๑) กลยุทธ์เชิงรุก (SO Strategy) ได้มาจากการนำข้อมูลการประเมินสภาพแวดล้อมที่เป็นจุดแข็ง และโอกาส มาพิจารณาร่วมกัน เพื่อที่จะนำมากำหนดเป็นยุทธศาสตร์หรือกลยุทธ์ในเชิงรุก

๒) กลยุทธ์เชิงป้องกัน (ST Strategy) ได้มาจากการนำข้อมูลการประเมินสภาพแวดล้อมที่เป็นจุดแข็งและข้อจำกัดมาพิจารณาร่วมกัน เพื่อที่จะนำมากำหนดเป็นยุทธศาสตร์หรือกลยุทธ์ในเชิงป้องกัน ทั้งนี้เนื่องจากองค์กรมีจุดแข็ง ขณะเดียวกันองค์กรก็เจอกับสภาพแวดล้อมที่เป็นข้อจำกัดจากภายนอกที่องค์กรควบคุมไม่ได้ แต่องค์กรสามารถใช้จุดแข็งที่มีอยู่ในการป้องกันข้อจำกัดที่มาจากภายนอกได้

๓) กลยุทธ์เชิงแก้ไข (WO Strategy) ได้มาจากการนำข้อมูลการประเมินสภาพแวดล้อมที่เป็นจุดอ่อนและโอกาสมาพิจารณาร่วมกัน เพื่อที่จะนำมากำหนดเป็นยุทธศาสตร์หรือกลยุทธ์ในเชิงแก้ไข ทั้งนี้เนื่องจากองค์กรมีโอกาสที่จะนำแนวคิดหรือวิธีใหม่ ๆ มาใช้ในการแก้ไขจุดอ่อนที่องค์กรมีอยู่ได้

๔) กลยุทธ์เชิงรับ (WT Strategy) ได้มาจากการนำข้อมูลการประเมินสภาพแวดล้อมที่เป็นจุดอ่อนและข้อจำกัดมาพิจารณาร่วมกัน เพื่อที่จะนำมากำหนดเป็นยุทธศาสตร์หรือกลยุทธ์ในเชิงรับ ทั้งนี้เนื่องจากองค์กรเผชิญกับทั้งจุดอ่อนและข้อจำกัดจากภายนอกที่องค์กรไม่สามารถควบคุมได้

จากการวิเคราะห์การพัฒนางานสุขภาพตลาดแบบมีส่วนร่วมภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 โดยวิธี SWOT (SWOT Analysis) และวิเคราะห์ความสัมพันธ์ จาก ตาราง TOWS Matrix

สรุปผลวิเคราะห์ ควรใช้กลยุทธ์ กลยุทธ์เชิงป้องกัน (ST Strategy) เพื่อที่จะนำมากำหนดเป็นยุทธศาสตร์หรือกลยุทธ์ในเชิงป้องกัน ทั้งนี้เนื่องจากองค์กรมีจุดแข็ง ที่สามารถเตรียมรับมือกับอุปสรรคที่อาจจะเกิดขึ้นได้ โดยให้ให้ผู้ประกอบการได้เข้ามามีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลต่างๆ เกี่ยวกับด้านโครงสร้าง ด้านการบริหารจัดการ ด้านของผู้ขายและผู้ช่วยขายของในตลาดโดยเฉพาะกลุ่มแรงงานต่างด้าว และด้านอื่นๆ

๕.๖ วงจรบริหารงานคุณภาพ (PDCA)

เพื่อใช้ในการวางแผนและปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง มีรายละเอียดในแต่ละขั้นตอนมีดังนี้

๑) P = Plan (ขั้นตอนการวางแผน) คือ กำหนดกรอบหัวข้อที่ต้องการปรับปรุงเปลี่ยนแปลง ซึ่งรวมถึงการพัฒนาสิ่งใหม่ ๆ การแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงาน ฯลฯ พร้อมกับพิจารณาว่ามีความจำเป็นต้องใช้ข้อมูลใดบ้างเพื่อการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงนั้น โดยระบุวิธีการเก็บข้อมูล และกำหนดทางเลือกในการปรับปรุงให้ชัดเจน ซึ่งการวางแผนจะช่วยให้กิจการสามารถคาดการณ์สิ่งที่เกิดขึ้นในอนาคต และช่วยลดความสูญเสียต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้นได้ ทั้งในด้านแรงงาน วัตถุดิบ ชั่วโมงการทำงาน เงิน และเวลา

๒) D = Do (ขั้นตอนการปฏิบัติ) คือ การลงมือปรับปรุงเปลี่ยนแปลงตามทางเลือกที่ได้กำหนดไว้ในขั้นตอนการวางแผน ซึ่งในขั้นตอนนี้ต้องมีการตรวจสอบระหว่างการปฏิบัติด้วยว่าได้ดำเนินไปในทิศทางที่ตั้งใจหรือไม่ เพื่อทำการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงให้เป็นไปตามแผนที่ได้วางไว้

๓) C = Check (ขั้นตอนการตรวจสอบ) คือ การประเมินผลที่ได้รับจากการปรับปรุงเปลี่ยนแปลง เพื่อให้ทราบว่า ในขั้นตอนการปฏิบัติงานสามารถบรรลุเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดไว้หรือไม่ แต่สิ่งสำคัญก็คือ ต้องรู้ว่าตรวจสอบอะไรบ้างและบ่อยครั้งแค่ไหน เพื่อให้ข้อมูลที่ได้จากการตรวจสอบเป็นประโยชน์สำหรับขั้นตอนถัดไป

๔) A = Action (ขั้นตอนการดำเนินงานให้เหมาะสม) คือ การพิจารณาผลที่ได้จากการตรวจสอบ ซึ่งมีอยู่ ๒ กรณี คือ ผลที่เกิดขึ้นเป็นไปตามแผนที่วางไว้ หรือไม่เป็นไปตามแผนที่วางไว้ หากเป็นกรณีแรก ก็ให้นำแนวทางหรือกระบวนการปฏิบัติงานนั้นมาจัดทำให้เป็นมาตรฐาน พร้อมทั้งหาวิธีการที่จะปรับปรุงให้ดียิ่งขึ้นไปอีก ซึ่งอาจหมายถึงสามารถบรรลุเป้าหมายได้เร็วกว่าเดิม หรือเสียค่าใช้จ่ายน้อยกว่าเดิม หรือทำให้คุณภาพดียิ่งขึ้นก็ได้ แต่ถ้าหากเป็นกรณีที่สอง คือ ผลที่ได้ไม่บรรลุวัตถุประสงค์ตามแผนที่วางไว้ ควรนำข้อมูลที่รวบรวมไว้มามีวิเคราะห์และพิจารณาว่าควรจะมีการดำเนินการอย่างไร เช่น มองหาทางเลือกใหม่ที่น่าจะเป็นไปได้ ให้ความพยายามให้มากขึ้นกว่าเดิม ขอความช่วยเหลือจากผู้รู้ หรือเปลี่ยนเป้าหมายใหม่ เป็นต้น

การใช้ PDCA มาทำขั้นตอนวางแผนงานก่อนปฏิบัติงาน จะทำให้เกิดความพร้อมเมื่อได้ปฏิบัติงานจริง ในโครงการดำเนินการพัฒนางานสุขภาพตลาดแบบมีส่วนร่วมภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ดังนี้

๑) การวางแผนศึกษาข้อมูล วิธีการ ความต้องการของตลาด ข้อมูลด้านวัตถุดิบ ด้านทรัพยากรที่มีอยู่หรือเงินทุน การเตรียมงานด้านสถานที่ การวางแผนแนวทางการปฏิบัติงานของแต่ละส่วนแต่ละฝ่าย

๒) การปฏิบัติตามแผนงานตามขั้นตอน วิธี การที่เตรียมงานล่วงหน้าหรือทราบอุปสรรคล่วงหน้าด้วย จะทำให้การปฏิบัติงานก็จะเกิดความราบรื่น และเรียนร้อย นำไปสู่เป้าหมายที่ได้กำหนดไว้

๓) การตรวจสอบ ให้ได้ผลที่เที่ยงตรงเชื่อถือได้ ประกอบด้วย

- ❖ ตรวจสอบจากเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้
- ❖ มีเครื่องมือที่เชื่อถือได้
- ❖ มีเกณฑ์การตรวจสอบที่ชัดเจน
- ❖ มีกำหนดเวลาการตรวจที่แน่นอน

๔) การปรับปรุงแก้ไข ข้อบกพร่องที่เกิดขึ้น ไม่ว่าจะเป็นขั้นตอนใดก็ตาม เมื่อมีการปรับปรุงแก้ไขคุณภาพก็จะเกิดขึ้น

๕.๗ หลักบริหาร 4Ms

การบริหารจัดการที่ดี ต้องคำนึงถึง ๔ องค์ประกอบ คน เงิน วัตถุดิบ และการบริหารโครงการ มีความจำเป็นที่ต้องใช้ในการพัฒนาแบบมีส่วนร่วมให้เกิดประสิทธิภาพ ดังนี้

๑) Man การเลือกคนให้ถูกกับงาน ให้เหมาะสมกับเนื้องาน

๒) Money งบประมาณใช้อย่างไรให้คุ้มค่าเกิดประโยชน์สูงสุด

๓) Material ทรัพยากร วัสดุ หรือวัตถุดิบ ใช้ให้เกิดประสิทธิภาพ

๔) Management การเลือกวิธีการบริหาร การวางแผนกลยุทธ์

๖. แนวทางและขั้นตอนดำเนินการ ระยะเวลา/ และ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

๖.๑ แนวทางและขั้นตอนดำเนินการ

๑) ศึกษาและวิเคราะห์ฐานข้อมูลระบบสารสนเทศงานสุขาภิบาลอาหาร แอปพลิเคชัน BKK Food Safety ซึ่งผู้ประกอบการสามารถลงทะเบียนเข้าใช้งานได้

๒) ศึกษาข้อมูลและสร้างแบบฟอร์มผ่าน Google Form โดยมีรายละเอียดข้อมูลที่ต้องการ ในส่วนที่ยังไม่ครอบคลุม เช่น ข้อมูลด้านโครงสร้าง ด้านการบริหารจัดการ รวมทั้งข้อมูลด้านผู้ขาย ของและผู้ช่วยขายของในตลาด ซึ่งมีหลากหลายสัญชาติ หรือการผ่านอบรมของผู้ขายของและผู้ช่วยขายของ เป็นต้น

๓) วางแผนงานและจัดทำโครงการฯ เสนอผู้อำนวยการสำนักอนามัย เพื่อขออนุมัติโครงการฯ และจัดสรรงบประมาณ

๔) แต่งตั้งคณะทำงาน เพื่อประสานสำนักงานเขตในพื้นที่จัดประชุม เชิญชวน ระดมสมอง ให้ผู้ประกอบการเข้ามามีส่วนร่วมหรือสร้างช่องทางการมีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลผ่าน Google Form และดำเนินการลงข้อมูล และร่วมวางแผนการจัดกิจกรรม กำหนดเกณฑ์ในการประเมินผล

๕) จัดประชุมเจ้าหน้าที่ฝ่ายสิ่งแวดล้อมและสุขาภิบาล สำนักงานเขต ๕๐ เขต โดยมีลักษณะการประชุม ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ สัญญาณทางไกลผ่านระบบจอภาพ (Video Conference) เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ แนวทางการดำเนินการโครงการฯ การเชิญชวน การประสานงานและการกำกับติดตามผู้ประกอบการตลาดให้เข้ามามีส่วนร่วมโดยให้ข้อมูลผ่าน Google Form โดยมี ผู้อำนวยการกองสุขาภิบาลอาหาร สำนักอนามัย เป็นประธาน และกลุ่มเป้าหมาย คือเจ้าหน้าที่ฝ่ายสิ่งแวดล้อมและสุขาภิบาล สำนักงานเขต ๕๐ เขต

๖) จัดประชุมเครือข่ายผู้ประกอบการตลาด โดยมีลักษณะการประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ สัญญาณทางไกลผ่านระบบจอภาพ (Video Conference) เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ แนวทางการดำเนินการโครงการฯ เชิญชวน รณรงค์ประชาสัมพันธ์ให้ผู้ประกอบการเข้ามามีส่วนร่วมโดยให้ข้อมูลผ่าน Google Form โดยมี ผู้อำนวยการกองสุขาภิบาลอาหาร สำนักอนามัย เป็นประธาน และกลุ่มเป้าหมาย คือ เครือข่ายผู้ประกอบการ เช่น สมาคมตลาดสดไทย (นายกสมาคมตลาดสดไทย เลขาธิการและกรรมการสมาคม) กลุ่มผู้ประกอบการตลาด ๔๘๖ แห่ง โดยให้เครือข่ายผู้ประกอบการตลาด เป็นผู้ส่งต่อ Link ในการประชุมให้ผู้ประกอบการตลาด หรือเจ้าหน้าที่ของตลาดสามารถเข้าร่วมประชุมและรับฟังรายละเอียดการประชุม

๗) ติดตาม ประเมินผลจากข้อมูลที่ได้รับจาก Google Form เพื่อใช้ในการพัฒนาการสุขาภิบาลตลาด และการเฝ้าระวังการแพร่ระบาดของโรค

๘) สรุปผลและปรับปรุงข้อมูลจาก Google Form เพื่อจะใส่ลงในแพลตฟอร์มระบบสารสนเทศงานสุขาภิบาลอาหาร

๖.๒ ระยะเวลาดำเนินการ (เดือนกรกฎาคม ๒๕๖๔ – กันยายน ๒๕๖๕)

[illegible]

๖.๓ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

- ❖ ผู้อำนวยการและเจ้าหน้าที่ กองสุขาภิบาลอาหาร สำนักอนามัย
- ❖ เจ้าหน้าที่ฝ่ายสิ่งแวดล้อมและสุขาภิบาล สำนักงานเขต ๕๐ เขต
- ❖ ผู้ประกอบการตลาด ผู้ขายและผู้ช่วยขายของในตลาด
- ❖ สมาคมตลาดสดไทย (นายกสมาคมตลาดสดไทย เลขาธิการและกรรมการสมาคม)

๗. ประโยชน์จากการศึกษา

๗.๑ ตลาดได้รับการพัฒนาอย่างมีประสิทธิภาพ และได้มาตรฐานเป็นไปตามกฎกระทรวงว่าด้วยสุขลักษณะของตลาด พ.ศ. ๒๕๕๑

๗.๒ มีฐานข้อมูลเพื่อใช้ประกอบในการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ในตลาด

๗.๓ ผู้ประกอบการและประชาชนมีส่วนร่วมอย่างยั่งยืนในการกำกับ ดูแลตลาดในพื้นที่กรุงเทพมหานคร

๗.๔ ประเมินความเสี่ยงต่อการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ในตลาด

๗.๕ ประชาชนได้บริโภคอาหารที่สะอาด ปลอดภัย และปลอดภัย

๗.๖ ประชาชนมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการสุขาภิบาลอาหาร และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

๗.๗ ลดปัญหาข้อร้องเรียนจากการบริหารจัดการตลาดในพื้นที่กรุงเทพมหานคร

๘. งบประมาณ

ไม่ได้เบิกจ่ายงบประมาณ

๙. แนวทางการติดตามและประเมินผล

การติดตามและประเมินผลโครงการพัฒนางานสุขาภิบาลตลาดแบบมีส่วนร่วมภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 รวมทั้งระบุความสำเร็จของงานโดยใช้ตัวชี้วัดของระดับผลผลิตและผลลัพธ์ มีรายละเอียด ดังนี้

ตัวชี้วัด	ระดับตัวชี้วัด	วิธีการ/เครื่องมือในการติดตามและประเมินผล
กรุงเทพมหานครมีฐานข้อมูลเชิงลึกในการพัฒนาการสุขาภิบาลตลาดอย่างครบทุกด้านเพื่อเฝ้าระวังด้านการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19)	ผลผลิต (Output)	❖ แอปพลิเคชัน BKK Food Safety ❖ เว็บไซต์ของกองสุขาภิบาลอาหาร ❖ แบบฟอร์มกรอกข้อมูลผ่านระบบ Google Form ❖ ระบบสารสนเทศงานสุขาภิบาลอาหาร

ตัวชี้วัด	ระดับตัวชี้วัด	วิธีการ/เครื่องมือในการติดตามและประเมินผล
จำนวนตลาดที่ผู้ประกอบการให้ข้อมูลผ่าน Google Form ในพื้นที่กรุงเทพมหานคร ทั้งประเภทที่ ๑ และ ประเภทที่ ๒ ร้อยละ ๘๐	ผลผลิต (Output)	❖ การจัดประชุมเจ้าหน้าที่ฝ่ายสิ่งแวดล้อมและสุขาภิบาล สำนักงานเขต ๕๐ ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ❖ การจัดประชุมเครือข่ายผู้ประกอบการตลาด ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ❖ จำนวนตลาดที่ผู้ประกอบการให้ข้อมูลผ่าน Google Form วิธีคำนวณ ❖ จำนวนตลาดที่ผู้ประกอบการตลาด ให้ข้อมูลผ่าน Google Form คูณด้วย ๑๐๐หารด้วยจำนวนผู้ประกอบการตลาดทั้งหมด
จำนวนตลาดที่ผ่านเกณฑ์ประเมินการพัฒนาด้านการสุขาภิบาลตลาดตามมาตรฐานที่กำหนดจากการรณรงค์ให้ผู้ประกอบการให้ข้อมูลผ่าน Google Form ร้อยละ ๘๐	ผลลัพธ์ (Outcome)	วิธีคำนวณ จำนวนตลาดที่ผ่านเกณฑ์การประเมินฯ คูณด้วย ๑๐๐ หารด้วย จำนวนตลาดที่ผู้ประกอบการให้ข้อมูลผ่าน Google Form
ความสำเร็จในการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ในตลาด ร้อยละ ๔๐	ผลลัพธ์ (Outcome)	วิธีคำนวณ จำนวนตลาดที่ไม่พบการติดเชื้อฯ หรือเกิดการแพร่ระบาดของโรค คูณด้วย ๑๐๐ หารด้วยจำนวนตลาดที่ผู้ประกอบการให้ข้อมูลผ่าน Google Form

๑๐. ข้อเสนอแนะ

๑๐.๑ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

๑) ส่งเสริมนโยบายอาหารปลอดภัย ปลอดภัย โดยการประสานความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในการกำกับดูแลตลาด

๒) ควรมีนโยบายการบริหารจัดการด้านข้อมูลที่เป็นต่อการพัฒนาการสุขาภิบาลในตลาดอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้ประชาชนที่ใช้บริการตลาดปลอดภัย มีสุขภาพอนามัยที่ดี

๑๐.๒ ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

๑) เพิ่มการประชาสัมพันธ์ และให้ความรู้ด้านการสุขาภิบาลตลาดและการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ให้มากขึ้นในหลากหลายช่องทาง เพื่อให้เกิดความตระหนักในการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคฯ

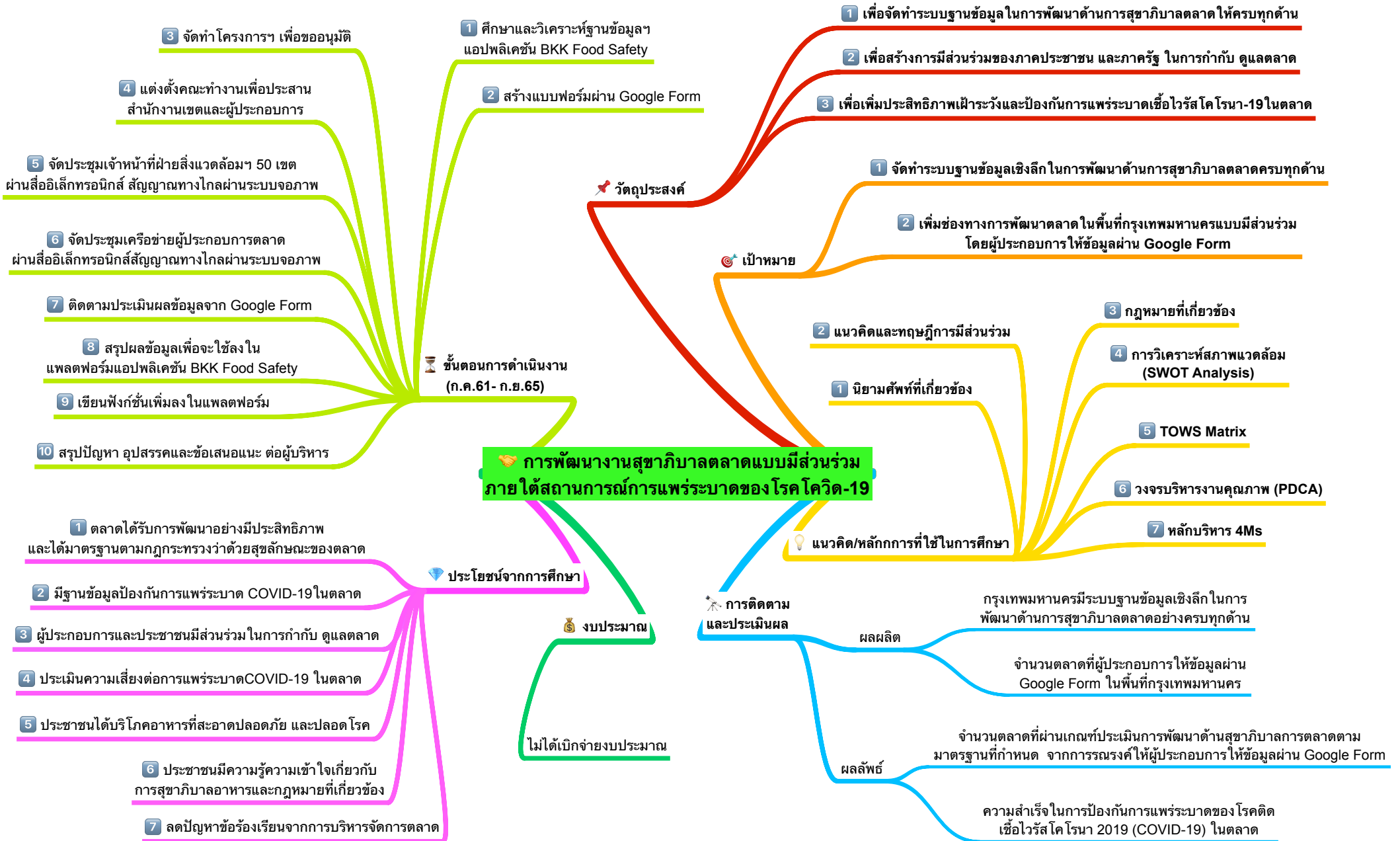
๒) สร้างเครือข่ายด้านการพัฒนาสุขาภิบาลตลาด ในพื้นที่กรุงเทพมหานคร เพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนความรู้ วิเคราะห์สถานการณ์ของปัญหาการดำเนินงานตลาด รวมกำหนดเป้าหมาย และกลวิธีของการดำเนินงานให้ได้ตามมาตรฐาน เป็นการพัฒนาตลาด ให้มีความสะอาด ปลอดภัย อย่างยั่งยืน

๑๐.๓ ข้อเสนอแนะเชิงวิชาการ

๑) ควรสร้างความตระหนักให้ผู้ประกอบการตลาด ให้เห็นความสำคัญของการดำเนินกิจการอย่างถูกต้องตามหลักเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนด และถูกสุขลักษณะตามมาตรฐาน เพื่อให้ประชาชนได้รับบริการจากตลาดที่ถูกสุขลักษณะ เพื่อคุ้มครองสุขภาพอนามัยและคุณภาพชีวิตที่ดีของประชาชนในพื้นที่เขตกรุงเทพมหานคร

ภาคผนวก

👉 การพัฒนางานสุขาภิบาลตลาดแบบมีส่วนร่วม ภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19

ตัวอย่างข้อมูลพื้นฐาน

ข้อมูลพื้นฐานตลาดในพื้นที่กรุงเทพมหานคร จำนวน 486 แห่ง (ตลาดประเภทที่ 1 จำนวน 167 แห่ง และตลาดประเภทที่ 2 จำนวน 319 แห่ง)

ลำดับ	กลุ่มเขต	เขต	ลำดับ	ชื่อตลาด	ประเภท	ชื่อ-สกุล เจ้าของตลาด	ที่ตั้ง	หมายเลขโทรศัพท์	เวลาเปิด-ปิด	หมายเหตุ
1	กรุงเทพมหานคร	ดินแดง	1	ตลาดสุทธิสาร	1	นายวิโรจน์ วิรัตน์พรกุล	208/84 ถ.สุทธิสาร แขวงดินแดง เขตดินแดง	087 937 0213	06.00-21.00	
2	กรุงเทพมหานคร	ดินแดง	2	ตลาดศรีดินแดง	1	นายสันต์ชัย เองตระกูล	ถ.ดินแดง แขวงดินแดง	081 560 7527	05.00-12.00	
3	กรุงเทพมหานคร	ดินแดง	3	ตลาดศรีวินิชย์	1	น.ส.นภาพร โกมุท	466 ถ.ดินแดง แขวงดินแดง	081 859 3899	04.00-08.00	
4	กรุงเทพมหานคร	ดินแดง	4	ตลาดห้วยขวาง	1	นายสมชาย เล็กใจซื่อ	แบบ A-D ถ.ประชาสงเคราะห์ แขวงดินแดง	095 7572927	05.00-19.00	
5	กรุงเทพมหานคร	ดินแดง	5	ตลาดนัทรถไฟ	2	บริษัท 51 ออลเลย จำกัด	55/9 ถ.รัชดาภิเษก แขวงรัชดาภิเษก	087 186 4303		ปิด ยังไม่กำหนดเปิด
6	กรุงเทพมหานคร	ดินแดง	6	ตลาดกลางดินแดง	1	บริษัท ฉัตรชัย บริหารจัดการ จำกัด	ประชาสงเคราะห์ 9 ถ.ประชาสงเคราะห์ แขวงดินแดง	086 733 6434	06.00-09.00	
7	กรุงเทพมหานคร	ดุสิต	1	ตลาดศรีย่าน	1	บริษัท อิตีพี เอ็นเตอร์ไพรส์ จำกัด	464/11 ถ.นครไชยศรี แขวงถนนนครไชยศรี	02 243 0484	05.00-15.00	
8	กรุงเทพมหานคร	ดุสิต	2	ตลาดวัดพระเชตะวัน	2	นางกรุณา ทิมา	161 ซ.วัดพระเชตะวัน ถ.พระรามที่ 5 แขวงถนนนครไชยศรี	088 182 3930	15.00-19.00	
9	กรุงเทพมหานคร	ดุสิต	3	ตลาดวัดสะพานสูง	2	นายรุ่งโรจน์ แสงสว่าง	170 ถ.เตชะวานิช แขวงถนนนครไชยศรี	086 531 0835	04.00-23.00	
10	กรุงเทพมหานคร	ดุสิต	4	ป้อมตลาดนัด	2	นางกรุณา ทิมา	2 ซ.วัดน้อยนพคุณ ถ.พระรามที่ 5 แขวงถนนนครไชยศรี	081 823 9330	15.00-19.00	
11	กรุงเทพมหานคร	ดุสิต	5	ตลาดราชมัย	1	บริษัท เมโทร บิลด์ จำกัด	1444/19 ถ.นครไชยศรี แขวงถนนนครไชยศรี	02 241 1330	08.00-17.00	
12	กรุงเทพมหานคร	ดุสิต	6	ตลาดเทวราช	1	นายประสงค์ ประเสริฐเจริญศรี	ซอย ศรีอยุธยา 19 แขวง วชิรพยาบาล		06.00-17.00	
13	กรุงเทพมหานคร	ป้อมปราบฯ	1	ตลาดนางเลิ้ง	1	สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์	264 ถ.นครสวรรค์ แขวงวัดโสมนัส	02 678 3156	08.00-14.00	
14	กรุงเทพมหานคร	ป้อมปราบฯ	2	ตลาดวรจักร	2	นายบัณฑิต สปิยารักษ์	ถ.วรจักร แขวงบ้านบาตร เขตป้อมปราบศัตรูพ่าย		08.00-14.00	
15	กรุงเทพมหานคร	พระนคร	1	ตลาดบ้านหม้อ	1	บริษัท สหบ้านหม้อ จำกัด	105 ถ.บ้านหม้อ แขวงวังบูรพาภิรมย์	02 623 4829	05.00-17.00	
16	กรุงเทพมหานคร	พระนคร	2	ตลาดยอดพิมาน	1	บริษัท ตลาดยอดพิมาน จำกัด	390/17 ถ.จักรเพชร แขวงวังบูรพาภิรมย์	02 623 6851	เปิด24ชม.	
17	กรุงเทพมหานคร	พระนคร	3	ตลาดท่าเตียน	1	สง.ทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ โดยนายจิรายุ อิศรางกูร ณ อยุธยา	แขวงพระบรมมหาราชวัง	02 787 6083	05.00-24.00	
18	กรุงเทพมหานคร	พระนคร	4	ตลาดส่งเสริมเกษตรไทย	1	บริษัท ไอ ซี พี พร็อพเพอร์ตี้ จำกัด	134 ถ.จักรเพชร แขวงวังบูรพาภิรมย์	02 222 5653	เปิด24ชม.	
19	กรุงเทพมหานคร	พระนคร	5	ปากคลองตลาด	1	พจ.เกรียง ดุสิตากุล	26-28 ถ.จักรเพชร แขวงวังบูรพาภิรมย์	02 221 4865	เปิด24ชม.	
20	กรุงเทพมหานคร	พญาไท	1	ตลาดมิ่งขวัญบ้านนา	1	นายทวี ชื่นแยม	46 ถ.สุทธิสาร แขวงสามเสนใน	080 233 9901	08.00-18.00	
21	กรุงเทพมหานคร	ราชเทวี	1	ตลาดกิ้งเพชร	1	นายไชยศักดิ์ ชื่นภักดี	374/38 ถ.เพชรบุรี แขวงถนนเพชรบุรี	02 217 0114	06.00-09.00	

บรรณานุกรม

- สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. ๒๕๓๕ และแก้ไขเพิ่มเติม. (ออนไลน์). สืบค้นจาก <http://web.krisdika.go.th/data/law/law๒/%A๑๓๖/%A๑๓๖-๒๐-๙๙๙๙-update.pdf> (วันที่เข้าถึง ๑๕ พฤษภาคม ๒๕๖๔)
- กระทรวงสาธารณสุข. กรมอนามัย. กฎกระทรวงว่าด้วยสุขลักษณะของตลาด พ.ศ. ๒๕๕๑ (ออนไลน์). สืบค้นจาก ศูนย์บริหารกฎหมายสาธารณสุข กรมอนามัย | กฎกระทรวง (moph.go.th) (วันที่เข้าถึง ๑๐ พฤษภาคม ๒๕๖๔)
- จุฬารัตน์ ชมพันธุ์. (๒๕๕๕). การวิเคราะห์หลัก “การมีส่วนร่วมของประชาชน” ใน “The Public Participation Handbook: Making Better Decisions through Citizen Involvement”. วารสารการจัดการสิ่งแวดล้อม ปีที่ ๘ ฉบับที่ ๑ (ออนไลน์). สืบค้นจาก <https://so๐๒.tci-thaijo.org/index.php/JEM/article/view/๒๘๐๙๑/๒๔๑๓๙> (วันที่เข้าถึง ๑๐ พฤษภาคม ๒๕๖๔)
- สมบัติ นามบุรี. (๒๕๖๒). ทฤษฎีการมีส่วนร่วมในงานรัฐประศาสนศาสตร์ (ออนไลน์). สืบค้นจาก <https://so๐๖.tci-thaijo.org/index.php/jra/article/view/๑๗๙๒๑๓/๑๒๘๗๐๐> (วันที่เข้าถึง ๑๐ พฤษภาคม ๒๕๖๔)
- อติญาณ ศรีเกษตริน นงเยาว์ ชัยทอง ชูลีพร เอกรัตน์, บุปผา กิตติพิพัฒน์. (๒๕๖๕). การพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชน เพื่อพัฒนาตลาดสดตามเกณฑ์มาตรฐานตลาดสดน่าซื้อ : กรณีศึกษาตลาดสดกอบกาญจน์ ต.ตลาด อ.เมือง จ. สุราษฎร์ธานี, วารสารพยาบาลกระทรวงสาธารณสุข ๙/๑๓/๑๒
- กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย. มาตรฐานตลาด. (ออนไลน์). สืบค้นจาก https://dcstore.phsmun.go.th/test๐๒/his_data/report_ebook_list๑.php?id_his=๑๐๒ (วันที่เข้าถึง ๑๐ พฤษภาคม ๒๕๖๔)
- กองสุขาภิบาลอาหาร สำนักอนามัย. (๒๕๖๓). คู่มือหลักสูตรการสุขาภิบาลอาหารของกรุงเทพมหานคร. กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัด วิจิตรการพิมพ์ อ.ตะพานหิน จ.พิจิตร
- คณะแพทยศาสตร์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. การวิเคราะห์ SWOT (SWOT Analysis). (ออนไลน์). สืบค้นจาก http://med.tu.ac.th/UserFiles/File/SWOT_PDF.pdf (วันที่เข้าถึง ๑๕ พฤษภาคม ๒๕๖๔)
- FLASH IDEAS. (๒๕๖๓). ขั้นกว่าของ SWOT คือ TOWS Matrix. (ออนไลน์). สืบค้นจาก <https://flashideas.co/๒๐๒๐/๐๙/๑๘/tows-matrix/> (วันที่เข้าถึง ๑๐ พฤษภาคม ๒๕๖๔).
- อุดม แรงเขตรวิทย์. (๒๕๕๒). ปัจจัยหลัก ๔Ms. (ออนไลน์). สืบค้นจาก <https://www.gotoknow.org/posts/๒๗๓๘๘๙> (วันที่เข้าถึง ๑๐ พฤษภาคม ๒๕๖๔).

กลุ่มพักทอง.ความหมายของ PDCA.(ออนไลน์). สืบค้นจาก <https://sites.google.com/site/pumpkin๒๕๕๕/khwampdca> (วันที่เข้าถึง วันที่ ๗ พฤษภาคม ๒๕๖๔).

ธนกร อนุญาหงษ์. (๒๕๖๓). การมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในการจัดการสุขาภิบาลตลาดน้ำตลิ่งชัน. รายงานการศึกษาส่วนบุคคล หลักสูตรนักบริหารระดับต้น รุ่นที่ ๓๗. สถาบันพัฒนาข้าราชการกรุงเทพมหานคร.

ประชาชาติธุรกิจ. พ.ร.ก. e-Meeting ประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ กส.(ออนไลน์). สืบค้นจาก <https://www.prachachat.net/columns/news-๔๗๗๑๔๗> (วันที่เข้าถึง วันที่ ๒๑ พฤษภาคม ๒๕๖๔).

นางสาวพิมสิริ วิเศษโฬารนนท์. การประชุมผ่านทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์กับผลบังคับใช้ทางกฎหมาย.(ออนไลน์). สืบค้นจาก <https://www.krisdika.go.th/data/activity/act๑๓๔๗๑.pdf> (วันที่เข้าถึง วันที่ ๒๑ พฤษภาคม ๒๕๖๔).